

preek 18 oktober 2020

Tuesday 20 October 2020

Preek van 18 oktober 2020 in Open Haven Zeewolde

De Bijbel staat met twee benen in de wereld van alledag. Wat zouden wij aan een geestelijk leider vragen? Vindt u dat actieve levensbeëindiging mogelijk moet worden voor kinderen onder de 12 jaar? Vindt u dat we in de veestapel moeten snijden om meer huizen te kunnen bouwen? Vindt u dat er een G5-netwerk uitgerold moet worden over Nederland met het oog op onze gezondheid? De Bijbel is niet zweverig maar daar gaat het om concrete zaken. Aan Jezus vragen ze: Vindt u het goed, dat wij belasting betalen aan de keizer van Rome? Die vraag is op zich niet verkeerd, maar...

het gebeurt met een gemene intentie. De – laten we maar zeggen – politici en theologen willen Jezus in diskrediet brengen bij het volk en bij de overheid. Ze sturen een groepje spionnen op Jezus af. Het is een hele gemene vraag, een strikvraag. Maar Jezus is handig, heel handig. Als Jezus zegt: Wij betalen geen belasting meer aan de Romeinen, dan hebben ze een aanklacht tegen hem en kan hij gearresteerd worden. De tollenaars inden de indirecte belastingen. Maar in die tijd was er ook al een hoofdgeld. Een soort IB. Dat niet betalen is burgerlijk ongehoorzaam zijn. In Handelingen 5 lezen we over ene Judas de Galileër die rond het begin van de jaartelling koning van de Joden wilde worden. Hij kreeg veel volgelingen en verbood zijn aanhangers belasting te betalen. De mensen dachten: Hier is de Messias. Als je het volk wilt paaien, dan moet je de belasting ter discussie stellen. Als Jezus zegt: Jawel hoor, betaal maar gerust belasting aan de Romeinen, dan is hij uit de gratie bij het volk en is hij zijn volgelingen kwijt.

Maar Jezus laat zich niet klemzetten. Hij antwoordt niet met ja of nee, maar met en-en. “Geef aan de keizer wat hem toekomt. En geef aan God wat Hem toekomt.” (vers 21) Er is een negatieve en een positieve uitleg van deze Bijbeltekst. De negatieve uitleg is deze: Jezus doet een beetje sarcastisch. Laat eens een denarie zien! Dat was een Romeinse munt met de kop erop van keizer Tiberius. Nou, zegt Jezus, Tiberius vond het zo nodig om die munt te slaan, geef hem dan ook maar weer aan hem terug. Geef hem dan maar weer aan hem terug. Beetje zuur.

Er is ook een veel positievere uitleg. Laat eens een denarie zien! Oké… zoveel bezwaar hebben jullie blijkbaar niet tegen dat monetaire systeem van Tiberius. Je hebt de munt immers gewoon op zak en je betaalt ermee! Geef aan de keizer wat hem toekomt. Hij int belasting, maar hij doet er ook wat voor. Hij legt wegen aan. Je kunt door het hele rijk een poststuk versturen. Er is verkeer mogelijk en een logistieke dienst. En hij zorgt voor veiligheid. In later tijd wordt zelfs over de Pax Romana gesproken: De tijd van vrede onder de Romeinen. Geef de keizer gerust wat hem toekomt. Maar geef ook God wat Hem toekomt. Wij zouden tegenwoordig zeggen: Jezus leert een gezonde scheiding tussen kerk en staat. Dat lezen we ook bij Paulus in wat strengere bewoordingen: Romeinen 13: “Iedereen moet gehoorzaam zijn aan de overheid. Want de overheid is door God ingesteld.”

Heel vroeger was er in Israël geen scheiding van kerk en staat geweest. Mozes was de geestelijk leider en hij tegelijkertijd ook politieke beslissingen. We noemen dat tegenwoordig een theocratie. Zo was het lang geweest. Ook nog in de tijd van de richters. Samuël is de laatste geweest… profeet van God en politicus tegelijk. Maar dan komt het volk. Ze zeggen: We willen een koning, zoals ook bij andere volkeren het geval is. Samuël is hevig teleurgesteld: Here, ze hebben U verworpen. Maar de Here zegt: Nou ja, het volk vergeet Mij wel snel, maar het is misschien toch een interessante constructie: Een Koning voor de politieke zaken en een profeet die Mijn boodschap brengt. Als dat onafhankelijk van elkaar gebeurt, krijg je geen verstrengeling van belangen. Doe het toch maar! De scheiding tussen kerk en staat is sindsdien altijd zo gebleven. De keizer en de paus in de Middeleeuwen. De twee-rijken-leer van Luther. En de Nederlandse Geloofsbelijdenis artikel 36: Ieder is verplicht zich aan de overheden te onderwerpen, belasting te betalen, hun eer te bewijzen en hun gehoorzaam te zijn in alle dingen die niet strijden tegen Gods wil. Dat wel natuurlijk: Het mag niet strijdig zijn met Gods wil. Immers: We moeten ook God geven wat Hem toekomt. God méér gehoorzaam zijn dan de mensen (Handelingen 5:29). Er is gelukkig ruimte voor gewetensbezwaar!

De grondwet van het Koninkrijk der Nederlanden gaat uit van de scheiding tussen kerk en staat. Daarover is geen apart artikel. Het loopt weg uit art. 1 en artikel 6: het discriminatieverbod en de vrijheid van godsdienst. Ik vertel u waarschijnlijk

niets nieuws. Maar als de fundamentalistische Islam een theocratie nastreeft, een kalifaat, dan is dat in strijd met de grondwet en het is ook niet Bijbels… in lijn met de christelijke traditie. Dat zal een punt van aandacht moeten zijn voor de Nederlandse rechtsstaat, zeker als het Salafisme uit-groeit tot de dominante stroming binnen de Islam.

Geef de keizer wat des keizers is en geef aan God wat Gode toekomt. Jezus was geen revolutionair! Hij predikte niet de revolutie. Jezus roept op tot een God-welgevallig leven. Hij roept nergens op om de gevestigde orde omver te werpen. Groen van Prinsterer – die de meesten alleen nog maar kennen uit het straatnamenboek – hield ooit een serie toespraken onder het motto ‘ongeloof en revolutie’. Revolutie was naar zijn mening ongeloof, niet in overeenstemming te brengen met onze dienst aan God. Daarom stichtte hij de anti-revolutionaire partij. Nu wist Groen ook wel, dat een overheid demonische trekken kan krijgen. En dan ligt het anders. Toen de Rooms-koning Philips II gelovigen op de brandstapel bracht, hebben onze calvinistische vaders de koning afgezworen. Dat was in 1581. De Acte van verlatinge die Rutte enkele jaren geleden zo trots liet zien aan Obama, is de geboorte-akte van onze natie. Je moet de overheid respecteren, maar God meer gehoorzaam zijn dan de mensen. Dus ’t kan zijn, dat je een overheid af moet zweren. De Duitse bezetter in 40-45 was demonisch. Sommigen vroegen zich af of ook die van God gegeven was. Maar verreweg de meesten kwamen in verzet of gingen in het verzet.

De overheid heeft alles te maken met het vijfde gebod: Eert uw vader en uw moeder, opdat het u welga. Dat betekent, dat je jezelf moet laten gezeggen. Daar komt ook ons woord gezag vandaan. Zeggen... gezag. Als je elkaar niks meer te zeggen hebt, is er ook geen gezag. Er zijn mensen die over je gesteld zijn en naar wie je luisteren moet. Ouders en kinderen; overheid en burger. Over je gesteld: Daar komt het woord over-heid vandaag. Over je… boven je. Je doet er verstand aan om te luisteren. Daarmee doe je je voordeel. "Opdat het u welga!"

Er zijn er die zouden het ’t liefste zonder overheid doen. Dat zijn de anarchisten. Anarchisten zijn over het algemeen helemaal geen slechte mensen. Ze leven juist heel erg nauwgezet. Ze zeggen: Waar mensen macht hebben, ligt het misbruik de corruptie altijd op de loer. Dus liefst zo min mogelijk overheid, want anders gaat het alleen maar mis. Ik probeer een goed mens te zijn. Daar heb ik echt gaan politieagent bij nodig. Dat doe ik zelf wel. En ik heb ook geen rechter nodig, want God is mijn rechter. En ik maak eerlijk afspraken met mijn medemensen. Ik hoef me daarbij van bovenaf door niemand wat op te laten leggen. Een anarchist accepteert geen afgeleid gezag. Hij leeft uitsluitend voor het aangezicht van God. Daar zit helemaal niks tussen. Bakunin, een tijdgenoot van Karl Marx maar beslist geen medestander van hem, heeft daar meeslepende boeken over geschreven. Wat zou het eigenlijk mooi zijn… zo min mogelijk overheid, liefst helemaal niet. Maar het is helaas te idealistisch. Het lukt niet. Het lukt gewoon niet. Wij mensen zitten elkaar nu eenmaal in de weg. Kijken we wel eens naar de rijdende rechter? ’t Gaat altijd over erfafscheidingen en over het recht van overpad. Jezus zegt: Het gaat niet zonder overheid. Geef de keizer dus maar wat hem toekomt. Maar bovenal: Geef God wat Hem toekomt.

Nu heb ik ook nog een boodschap voor de jeugd van BKL – Bijbel Kennis en Leren betekent dat. Ik heb begrepen dat het ook staat voor Bier, Kaas en Leverworst, maar dat zal wel na afloop zijn van een goed gesprek. Dit is de boodschap: agentje pesten is onchristelijk. Als de overheid besluiten neemt, dan moet dat ook gehandhaafd worden en dan is ook de journalistiek nodig om alles bekend te stellen. En in tijden van crisis komt het er dan een beetje op aan. Mensen worden geraakt door de coronamaatregelen, geraakt in hun portemonnee. Sommigen gaan door het lint en spuwen een BOA in het gezicht. Afgelopen week heeft Arib aan de burgemeester van Den Haag gevraagd om demonstraties op het binnen-hof te verbieden. Het is soms intimiderend. Er zijn mensen die doen een plas tegen een politie-busje. De NOS heeft de belettering van haar satellietwagens gehaald om minder op te vallen. Het is misschien begrijpelijk, maar het is niet goed te praten. We moeten wel binnen de lijntjes kleuren. Het is goed om er moet de jongelui over te praten waar de grenzen liggen. Wat mag er wel en wat mag er niet. Welke middelen zijn er om je ongenoegen kenbaar te maken. Het demonstratierecht bijv. En als je burgerlijk ongehoorzaam wil zijn, want in geweten bezwaard, waar begint dat dan en waar eindigt dat. We beleven een spannende tijd en dat ook nog met verkiezingen in het vooruitzicht.

Tenslotte dit: Er was ook nog een oudtestamentische lezing over Cyrus, de koning van de Perzen, die de Israëlieten uit ballingschap liet terugkeren in 538 voor Christus. Cyrus was de Joden gunstig gezind. Hij gaf zelfs de tempelschatten terug, die Nebukadnezar had buitge-maakt toen hij het volk had weggevoerd uit Jeruza-lem. Dat brengt Jesaja ertoe om hem in hoofdstuk 45 de gezalfde van de Here te noemen: een messias. “Ik heb je bij je naam geroepen en heb je een ere-naam gegeven, terwijl je me niet kende.” Jesaja houdt ons voor, dat de Here God ook vreemde koningen en overheden in zijn dienst kan stellen als het gaat om de redding van Zijn volk. He's got the whole world in His hands!

Daarom is het ook onze roeping om te bidden voor de overheid zoals Paulus zegt in I Timotheüs 2:(2/3) “Bid voor alle koningen en gezagsdragers, opdat we rustig en ongestoord kunnen leven, in alle vroomheid en waardigheid. Dat is goed en welgevallig in de ogen van God, onze redder, die wil dat alle mensen worden gered en de waarheid leren kennen. Amen. (Na de preek hebben we gezongen: Lied 994 uit Liedboek. Zingen en bidden in huis en kerk)